

بررسی رابطه حسابرسان پرمشغله، گزارشگری مالی به موقع و کیفیت گزارشگری مالی

ابولقاسم محسنی، هوشنگ محسنی، نادر نقش بندی و آرش الهی
 کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی حکیم نظامی - قوچان ایران
 کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی حکیم نظامی - قوچان ایران
 استادیار گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی حکیم نظامی - قوچان ایران
 استادیار گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی حکیم نظامی - قوچان ایران

چکیده: پژوهش حاضر به بررسی رابطه حسابرسان پرمشغله، گزارشگری مالی و به موقع و کیفیت گزارش مالی می پردازد. جامعه آماری در این پژوهش، شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. بازه زمانی این پژوهش از سال ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۰ و روش نمونه گیری به صورت غربالگری می باشد که در مجموع ۱۳۶ شرکت (۹۵۲ سال - شرکت) به عنوان نمونه انتخاب گردید. از آنجا که نتایج این پژوهش می تواند در تدوین قوانین و مقررات بورس اوراق بهادار مورد استفاده قرار گیرد، از نوع پژوهش های کاربردی است. همچنین با توجه به اینکه این پژوهش در پی یافتن ارتباط بین چندین متغیر است، از نوع همبستگی و روش شناسی پس از نوع رویدادی است. از نظر ماهیت و روش از نوع توصیفی - همبستگی است به منظور آزمون فرضیه های پژوهش از رگرسیون چندمتغیره و نرم افزار R استفاده می شود. نتایج پژوهش بیانگر این است که بین حسابرسان پرمشغله و گزارشگری به موقع و کیفیت گزارشگری مالی رابطه معناداری دارد.

کلمات کلیدی: حسابرسان پرمشغله، گزارش مالی به موقع، کیفیت گزارشگری مالی.

۱. مقدمه

نگرانی های نظارتی مبنی بر اینکه حجم کاری حسابرس کیفیت گزارشگری مالی را تهدید می کند، ابراز شده است. قانونگذاران مهم و کلیدی، از جمله آن هایی که در ایالات متحده هستند، مانند هیئت نظارت بر حسابداری شرکت های دولتی^۱، مرکز کیفیت حسابداری، و هیئت استانداردهای بین المللی حسابداری و اطمینان، خطرات کیفیت گزارش دهی مالی ناشی از شرايطی مانند بار کاری بیش از حد را برای کارکنان حسابداری و شرکایشان برجسته کرده اند (مرکز کیفیت حسابداری^۲، ۲۰۱۴؛ هیئت استانداردهای بین المللی حسابداری و اطمینان^۳، ۲۰۱۴؛ هیئت نظارت بر حسابداری شرکت های دولتی، ۲۰۱۴). مطابق با فرضیه مشغله کاری مبنی بر اینکه چندین تکالیف حسابداری تلاش و زمان در دسترس شرکای حسابداری را محدود می کند، مطالعات گذشته به طور کلی یک رابطه منفی بین مشغله شریک حسابداری و کیفیت حسابداری را فرض کرده اند (گال، مای و لای^۴، ۲۰۱۷). با این حال، با استفاده از داده های استرالیایی، گودوین و وو،^۵ (۲۰۱۶) دریافته اند که مشغله شریک حسابداری کیفیت حسابداری را مختل نمی کند و استدلال می کنند که مشغله به طور بهینه توسط هر شریک در حالت تعادل انتخاب می شود. بنابراین گودوین و وو، (۲۰۱۶) به این امکان اشاره می کنند که شرکای حسابداری پرمشغله، مزایای سرریز دانش ناشی از دانش عمیق عملیات و ویژگی های مشتریان متعدد را تجربه می کنند که به آن ها اجازه می دهد تکالیف حسابداری را سریع تر و کارآمدتر انجام دهند و در عین حال کیفیت حسابداری را حفظ کنند.

¹ Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB)

² Center For Audit Quality

³ International Auditing and Assurance Standards Board

⁴ Gul, Ma, & Lai

⁵ Goodwin and Wu

۲. بیان مساله

با ارزیابی مشغله شریک حسابرسی در برابر معیار به موقع بودن کیفیت مالی، یعنی تأخیر گزارش حسابرسی، وضوح بیشتری به بحث مشغله شریک حسابرسی اضافه می‌کنیم. تأخیر گزارش حسابرسی، که به عنوان مدت زمان از پایان سال یک شرکت تا تاریخ گزارش حسابرسی تعریف می‌شود، به عنوان مهم‌ترین معیار به موقع بودن صورت‌های مالی در نظر گرفته می‌شود و همچنان یک حوزه مورد علاقه برای سهامداران مختلف است (کلاتورثی و پیل، ۲۰۱۶).

مطابق با مطالعه تانی و همکاران^۶، (۲۰۱۰)، تلاش حسابرسان را با استفاده از تأخیر گزارش حسابرسی محاسبه شده بر حسب روز تعیین می‌شود و اگرچه حق الزحمه حسابرسی نیز یک معرف کمی قابل مشاهده عمومی برای تلاش حسابرسان است، ولیکن حق الزحمه حسابرسی محصولی از مقدار (تلاش حسابرسان/ساعت) و قیمت را نشان می‌دهد (ریال به ازای هر واحد کار).

با توجه به این دو بعد از حق الزحمه حسابرسی، هر تحلیلی که از حق الزحمه حسابرسی استفاده می‌کند، مستعد تفسیرهای مبهم خواهد بود. ادبیات گذشته نشان می‌دهد که هم به موقع بودن گزارشگری مالی و هم کیفیت در تقویت ارتباط و اعتبار فرآیند حسابرسی به یک اندازه مهم هستند (دفوند و ژانگ^۷، ۲۰۱۴). با توجه به اینکه ارائه صورت‌های مالی حسابرسی نشده باعث افزایش عدم اطمینان می‌شود، بر حسابرسان فشار وارد می‌شود که حسابرسی را بدون تأخیر بی‌مورد تکمیل کند تا عملکرد مالی قابل اتکا در سریع‌ترین زمان ممکن به بازار عرضه شود. شواهد حکایتی نشان می‌دهد که تعداد حسابرسان ثبت شده در استرالیا با کاهش بیش از ۱۰۰۰ نفر به حدود ۳۶۰۰ در طول پنج سال گذشته به طور قابل توجهی کاهش یافته است (تادروس^۸، ۲۰۲۱). به این ترتیب، حسابرسان برای نهایی کردن حسابرسی پایان سال با استفاده از منابع محدود، در حالی که با ضرب‌الاجل‌های سخت‌گیرانه‌تری مواجه هستند، بیشتر و بیشتر تحت فشار هستند. با تکرار شواهد حکایتی، مطالعات تجربی گذشته نیز گزارش می‌دهند که تأخیر طولانی‌تر در گزارش حسابرسی، احتمال تجدید ارائه‌های آینده را افزایش می‌دهد؛ که شاخصی از کیفیت گزارشگری مالی ضعیف است (بلانکلی و همکاران^۹، ۲۰۱۴، ۲۰۱۵).

بر اساس شواهد حکایتی و یافته‌های مطالعات گذشته، پیشنهاد بر این است زمانی که حسابرسان پرمشغله برای صدور گزارش حسابرسی طولانی‌تر می‌شوند، فشار زمانی بر حسابرسان تأثیر نامطلوبی بر کیفیت فرآیند حسابرسی دارد. چنانچه شرکای دارای چندین مشتری، زمان کوتاه تری را برای تکمیل حسابرسی های مالی صرف کنند، این شرکت در نتیجه تجربیات بیشتر و مزایای سرریز دانش ناشی از این مشتریان متعدد، شایسته تر دیده می‌شوند. این امر منجر به این می‌شود که چنین حسابرسانی بتوانند سطوح کیفیت حسابرسی را حفظ کنند که منجر به حسابرسی سریع‌تر و در نتیجه کاهش تأخیر گزارش حسابرسی می‌شود. از سوی دیگر، اگر شرکای حسابرسی با چندین مشتری، با استفاده از "نظریه توجه محدود"، زمان بیشتری برای تکمیل حسابرسی نیاز داشته باشند، ممکن است شرکای دارای چندین مشتری، بار بیش از حد را تحمل کنند، و بتوانند توجه و زمان کمتری را به تلاش‌های حسابرسی خود اختصاص دهند و در نتیجه، زمان طولانی‌تر در صدور گزارش حسابرسی داشته باشند. این تأخیر طولانی‌تر در صدور گزارش حسابرسی می‌تواند به طور بالقوه پیامدهای نامطلوبی از جمله مضرات رقابتی برای مشتریان و حسابرسان داشته باشد.

بنابراین، ابتدا ماهیت رابطه بین شرکای پرمشغله و تأخیر گزارش حسابرسی را قبل از بررسی پیامدهای این رابطه بر کیفیت گزارشگری مالی و تغییر حسابرسان بررسی می‌شود. اگرچه برخی از مطالعات تأثیر مشغله شریک حسابرسی را با تمرکز بر کیفیت کار حسابرسی انجام شده بررسی می‌کنند، تحقیقات در مورد مشغله شریک حسابرسی و به موقع بودن گزارش حسابرسی کمیاب است. برای مثال، با استفاده از داده‌های سوئدی، ساندرسون و سوانستروم^{۱۱} (۲۰۱۴) نشان می‌دهد که شرکای حسابرسی با چندین مشتری خصوصی، احتمال کمتری برای صدور نظرات تداوم فعالیت دارند.

⁶ Clatworthy & Peel

⁷ Tanyi, et al.,

⁸ DeFond & Zhang

⁹ Tadros

¹⁰ Blankley, et al.,

¹¹ Sundgren and Svanstrom

به طور مشابه، با استفاده از نمونه‌ای از شرکت‌های بورسی در بازار چین، گال و همکاران^{۱۲}، (۲۰۱۷) دریافتند که شرکای حسابرسی با حجم کاری سنگین کمتر احتمال دارد که نظرات تداوم فعالیت را برای مشتریانی که از لحاظ مالی دچار مشکل هستند صادر کنند. با استفاده از داده‌های استرالیا، گودوین و وو، (۲۰۱۶) دریافتند که مشغله شریک حسابرسی، کیفیت حسابرسی را مختل نمی‌کند و استدلال می‌کند که مشغله به طور مطلوب توسط هر شریک انتخاب می‌شود. در مطالعه خود در مورد مشغله شریک حسابرسی و تأخیر گزارش حسابرسی، حسین و همکاران^{۱۳}، (۲۰۱۸) ارتباط بین مشغله شریک حسابرسی و تأخیر گزارش حسابرسی را بررسی کردند. با استفاده از داده‌های مالزی برای سال ۲۰۱۱، حسین و همکاران، (۲۰۱۸) دریافتند که حسابرسان پرمشغله، تأخیر حسابرسی را طولانی‌تر می‌کنند و این اثر برای مشتریان دارای حسابرسان غیرمشهور و مشتریان فصلی، آشکارتر است. حسین و همکاران، (۲۰۱۸) همچنین دریافتند که شرکای تعامل با حجم کاری سنگین می‌توانند چنین اثرات نامطلوبی را زمانی که مدت تصدی شریک-مشتری طولانی تری داشته باشند، کاهش دهند. در میان تعداد انگشت شماری از مطالعات گذشته در مورد مشغله شریک حسابرسی، دو مطالعه گودوین و وو، (۲۰۱۶) و حسین و همکاران، (۲۰۱۸) با مطالعه حاضر ارتباط نزدیکی دارند. در حالی که مطالعه گودوین و وو، (۲۰۱۶) و حسین و همکاران، (۲۰۱۸) هر دو سهم مهمی در ادبیات شریک حسابرسی دارند، هر کدام یک بعد از فرآیند حسابرسی خارجی، یعنی کیفیت و به موقع بودن را به ترتیب بررسی می‌کنند. سینق و همکاران^{۱۴} (۲۰۲۲) با استفاده از یک نمونه ۹۰۵۱ مشاهدات سالانه شرکت از استرالیا بین سال‌های ۲۰۰۴ و ۲۰۱۵، دریافتند که شرکای حسابرسی با چندین مشتری، مدت زمان بیشتری را برای تکمیل حسابرسی سالانه خود می‌گذرانند. تجزیه و تحلیل بیشتر همچنین نشان می‌دهد که شرکت‌هایی که حسابرسان پرمشغله‌ای دارند و برای تکمیل حسابرسی خود زمان بیشتری می‌برند، سطح کیفیت گزارشگری مالی ضعیف‌تری دارند. از نظر عواقب برای حسابرسان پرمشغله، همچنین سینق و همکاران (۲۰۲۲) دریافتند که شرکت‌های نمونه مورد بررسی با تأخیر گزارش حسابرسی بیش از میانگین آن (یعنی تأخیر طولانی) حسابرسان خود را در سال آینده تغییر دادند که نشان می‌دهد شرکای حسابرسی پرمشغله، ممکن است در صورتی که حجم کاری آنها بیش از حد باشد، مشتریان خود را از دست بدهند. بنا بر گفته سینق و همکاران (۲۰۲۲) یک دیدگاه این است که داشتن چندین مشتری، دانش و تجربه شریک حسابرسی را افزایش می‌دهد و در نتیجه حسابرسی کارآمدتر و در نتیجه سریع‌تر انجام می‌شود. از سوی دیگر، داشتن چندین مشتری ممکن است بر شریک حسابرسی سنگینی کند و در نتیجه فرآیند حسابرسی کندتر و زمان تکمیل طولانی‌تر شود. افزون بر این، از نظر پیامدها برای حسابرسان پرمشغله، شرکت‌هایی که تأخیر طولانی در گزارش حسابرسی داشتند، سال بعد حسابرسان خود را تغییر دادند که نشان می‌دهد شرکای حسابرسی پرمشغله اگر حجم کاری آنها بیش از حد باشد و قادر به حفظ کیفیت حسابرسی نباشند، ممکن است مشتریانانشان را از دست بدهند. بر اساس بیان مسئله پیش گفته این پژوهش به دنبال پاسخ به این سوال‌های اساسی است که آیا بین مشغله شرکای حسابرسی و تأخیر در گزارش حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد؟ و همچنین آیا بین نقش تأخیر در گزارش حسابرسی در رابطه بین مشغله شرکای حسابرسی و کیفیت گزارش‌گری مالی رابطه معناداری وجود دارد؟

۳. فرضیه‌های تحقیق

فرضیه ۱: بین مشغله شرکای حسابرسی و تأخیر در گزارش حسابرسی رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه ۲: تأخیر در گزارش حسابرسی رابطه بین مشغله شرکای حسابرسی و کیفیت گزارش‌گری مالی را تعدیل می‌کند.

۴. پیشینه‌های تحقیق

۱.۴. پیشینه داخلی

حبیب زاده (۱۳۹۹) به بررسی تاثیر حسابرسی داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی با تاکید بر نقش کمیته حسابرسی پرداخت. گزارشگری مالی و کیفیت آن یکی از دغدغه‌های سرمایه‌گذاران و سهامداران بوده است در این زمینه یکی از عواملی که می‌تواند در بهبود فرآیند گزارشگری مالی مفید واقع شود وجود حسابرسی داخلی است. پژوهش حاضر به

¹² Gul, et al.,

¹³ Hussin, et al.,

¹⁴ Singh, et al.,

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

چالش ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCI-conf.ir

بررسی تاثیر حسابرسان داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی با تاکید بر نقش کمیته حسابرسی می‌پردازد. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی بوده و از بعد روش‌شناسی همبستگی از نوع تحقیقات علی (پس رویدادی) می‌باشد. کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران به‌عنوان جامعه آماری پژوهش بوده که با استفاده از اعمال یکسری محدودیت‌ها تعداد ۱۲۲ شرکت انتخاب شده و در دوره‌ی زمانی ۶ ساله بین سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ مورد تحقیق قرار گرفتند. روش مورداستفاده جهت جمع‌آوری اطلاعات، کتابخانه‌ای و برای آزمون فرضیه‌ها از رگرسیون خطی چندگانه استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که حسابرسان داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی تاثیر مستقیم و معنادار دارد. وجود کمیته حسابرسی، تاثیر مستقیم حسابرسان داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی را تقویت می‌کند.

موسوی شیری و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی نقش چرخش حسابرسان داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که رابطه معناداری بین چرخش سیستماتیک حسابرسان به سمت جایگاه مدیریتی و نیز چرخش کارمندان واحد حسابرسی داخلی در درون واحد حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی وجود ندارد و نظارت کمیته حسابرسی و نیز تخصص مالی حسابرسان داخلی نیز بر این ارتباط بی‌تأثیر است.

ابریشمی موحد و همکاران (۱۳۹۲) به بررسی عوامل مؤثر بر تأخیر گزارشگری مالی میان دوره‌ای پرداختند. پژوهش آنان به بررسی میزان تاثیر هفت عامل اثرگذار بر تأخیر شامل سابقه بورسی شرکت، صنعتی که شرکت بدان متعلق است، اندازه، ساختار سرمایه، رشد، سودآوری و حجم معاملات سهام می‌پردازد. جامعه آماری شامل شرکت‌هایی است که پیش از سال ۱۳۸۳ پذیرش و از بین آن‌ها ۱۰۲ شرکت به‌عنوان نمونه انتخاب شده‌اند. تحلیل داده‌ها با روش پانل دیتا انجام و پس از بررسی توصیفی داده‌ها آزمون‌های آماری استفاده شده‌اند. میانگین تأخیر شرکت‌های نمونه در دوره تحقیق حدود ۶۲ روز بوده است. نتایج تحلیل‌ها نشان می‌دهد که در دوره تحقیق از بین هفت متغیر مستقل مورد بررسی، رابطه معکوس معنی‌داری بین قدمت بورسی با تأخیر در انتشار گزارش‌های مالی میان دوره‌ای مشاهده می‌شود. این بدان معناست که هر چه قدمت بورسی شرکت بیشتر باشد گزارش‌های آن شرکت با تأخیر کم‌تری نسبت به مهلت مقرر ارائه شده‌اند. سایر متغیرها ارتباط معنی‌داری با تأخیر در انتشار گزارش‌های ندارند.

۲.۴. پیشینه خارجی

سینق و همکاران^{۱۵} (۲۰۲۲) در پژوهشی بررسی نمودند که آیا شرکای حسابرسی با چندین مشتری، می‌توانند حسابرسی‌های خود را به‌موقع کامل کنند یا خیر؟ چرا که یک حوزه مهم اما تا حد زیادی ناشناخته از تحقیقات دانشگاهی است. یک دیدگاه این است که داشتن چندین مشتری، دانش و تجربه شریک حسابرسی را افزایش می‌دهد و در نتیجه حسابرسی کارآمدتر و در نتیجه سریع‌تر انجام می‌شود. از سوی دیگر، داشتن چندین مشتری ممکن است بر شریک حسابرسی سنگینی کند و در نتیجه فرآیند حسابرسی کندتر و زمان تکمیل طولانی‌تر شود. این محققین دریافته‌اند که شرکای حسابرسی با چندین مشتری برای تکمیل حسابرسی سالانه خود زمان بیشتری می‌برد. مهمتر از آن، این محققین دریافته‌اند که شرکت‌هایی که حسابرسان پرمشغله‌ای دارند و برای تکمیل حسابرسی‌هایشان زمان بیشتری می‌برد، کیفیت گزارشگری مالی ضعیف‌تری نیز دارند. افزون بر این، از نظر پیامدها برای حسابرسان پرمشغله، شرکت‌هایی که تاخیر طولانی در گزارش حسابرسی داشتند، سال بعد حسابرسان خود را تغییر دادند که نشان می‌دهد شرکای حسابرسی پرمشغله اگر حجم کاری آنها بیش از حد باشد و قادر به حفظ کیفیت حسابرسی نباشند، ممکن است مشتریان‌شان را از دست بدهند. در نتیجه، نتایج ما پیامدهایی برای شرکت‌ها، مؤسسات حسابرسی، تنظیم‌کننده‌ها و سایر سهامداران کلیدی دارد.

نیزام و همکاران^{۱۶} (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی، رابطه بین تخصص اعضای زبانه کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی را بررسی می‌کند. همچنین، اثر تعدیل‌کننده تخصص کرسی‌های زبانه کمیته حسابرسی را بر رابطه بین کنترل‌های داخلی و کیفیت گزارشگری مالی بررسی می‌کند. این مطالعه، ۳۰۲ شرکت رسمی در بورس اوراق بهادار پاکستان از ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۶ را تجزیه و تحلیل می‌کند. این مطالعه، دریافت که تخصص کرسی‌های زبانه کمیته حسابرسی، باعث بهبود کیفیت گزارشگری مالی بهتر از هم‌تایان مرد آن‌ها می‌شود. همچنین، تخصص کرسی‌های زبانه کمیته حسابرسی، باعث بهبود مکانیسم‌های حاکمیت شرکتی و کنترل داخلی (به‌عنوان مثال، محیط کنترل، فعالیت‌های کنترل، و اطلاعات و ارتباطات) می‌شود. این تحقیق پیامدهایی را برای سهامداران و نهادهای نظارتی ارائه می‌دهد. تخصص اعضای زبانه کمیته حسابرسی، نظارت را بهبود می‌بخشد که ارزش سهامداران و اعتماد سرمایه‌گذاران را افزایش می‌دهد. قانون‌گذاران باید در مورد تخصص کرسی‌های زبانه کمیته حسابرسی سختگیرانه‌تر عمل کنند.

¹⁵ Singh, et al.,

¹⁶ Nizam, et al.,

The banner features the following elements:

- ISC Logo:** ISC ۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴
- Conference Title:** چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه
- Time:** زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
- Website:** MCII-conf.ir
- Logos:** Logo of the Ministry of Economic Affairs and Finance, and the logo of the Institute for Management Studies (IMS).
- Visuals:** A person working at a desk with multiple calculators, and a large green arrow pointing upwards.

حبیب و حبیبیان^{۱۷} (۲۰۱۶) به بررسی مشکل هیأت مدیره بر کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس نیوزلند پرداختند نتایج آنها نشان می‌دهد که اعضای موظف هیأت مدیره بر رابطه کمیته حسابرسی و مدیریت سود واقعی اثر مثبت دارد و این اثر در مورد مدیران موظف دارای مشکل در ارائه گزارشگری متقلبانه برجسته تر است.

باسیونی و همکاران^{۱۸} (۲۰۱۶) به تحقیقی با عنوان بررسی رابطه ویژگی‌های هیأت مدیره، ساختار مالکیت و تاخیر در گزارش حسابرس پرداختند. به موقع بودن گزارش‌های مالی سالانه شرکت برای استفاده کنندگان صورت‌های مالی اهمیت قابل توجهی دارد. نمونه این مطالعه شامل ۲۰۱ شرکت برای دوره ۲۰۰۹-۲۰۱۳ می‌باشد این مطالعه به بررسی اثر ویژگی‌های هیأت مدیره، ساختار مالکیت، نوع حسابرسی، اندازه شرکت، سن شرکت، اهرم و سودآوری شرکت در بهنگام بودن گزارش حسابرسی می‌پردازد. نتایج نشان می‌دهد که درصد بالاتری از شرکت‌ها گزارش حسابرسی خود در کمتر از ۶۰ روز منتشر می‌کنند و حسابرسی توسط موسسات مشهور با یک کیفیت حسابرسی بالاتری همراه است. تجزیه و تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد که دوگانگی مدیر عامل شرکت، اندازه هیأت مدیره، استقلال هیأت مدیره، تمرکز مالکیت، مالکیت نهادی، مالکیت خارجی، نوع حسابرس، بازگشت سرمایه و دارایی، و سن شرکت، تاخیر گزارش حسابرسی را به طور قابل توجهی تحت تاثیر قرار می‌دهند.

۵. روش تحقیق

روش این تحقیق از نظر ماهیت و محتوا از نوع همبستگی است که با استفاده از داده‌های ثانویه مستخرج از صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به تحلیل رابطه‌ی همبستگی بین متغیرها می‌پردازد. انجام این تحقیق در چهارچوب استدلال قیاسی-استقرایی صورت خواهد گرفت. علت استفاده از روش همبستگی کشف روابط همبستگی بین متغیرها است. تحقیق همبستگی یکی از انواع تحقیقات توصیفی است. در تحقیق حاضر ابتدا همبستگی بین متغیرهای تحقیق را مورد آزمون قرار داده و در صورت وجود همبستگی بین متغیرهای پژوهش اقدام به برآورد مدل‌های رگرسیونی چندگانه خواهد شد. از سوی دیگر تحقیق حاضر از نوع پس رویدادی (شبه تجربی) است، تحقیق پیش رو از حیث هدف کاربردی و از حیث روش توصیفی-همبستگی قلمداد می‌گردد.

۶. جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه

جامعه آماری در این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره‌ی زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ (یک دوره‌ی ۱۰ ساله)، در نظر گرفته شده است. با توجه به محدود بودن جامعه آماری شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار تهران و در نظر گرفتن شرایط معرفی شده در زیر، جامعه در دسترس به‌طور کامل به‌عنوان نمونه آماری به‌منظور رسیدن به بیشترین مشاهدات جهت تجزیه و تحلیل آماری، انتخاب می‌گردد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش روش در دسترس می‌باشد و از بین اعضای جامعه، شرکت‌هایی که در دامنه‌ی زمانی سال ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ و دارای شرایط زیر باشند به‌عنوان جامعه‌ی در دسترس در نظر گرفته شده است:

۱. جزء شرکت‌های مالی، سرمایه‌گذاری، بانک‌ها، بیمه‌ها و صندوق‌ها نباشند.
  ۲. طی سال‌های مورد مطالعه‌ی پژوهش ۱۳۹۱ الی ۱۴۰۰، به بورس ورود پیدا ننموده باشند.
  ۳. اطلاعات مالی مورد نیاز، به‌خصوص یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی در دسترس باشند.
  ۴. جزء شرکت‌های غیر تولیدی (حمل و نقل، بازرگانی، خدماتی و غیره) نباشند.
  ۵. در دوره پژوهش نماد معامله آن‌ها از تابلوی بورس خارج نشده باشد.
- دارای تغییر فعالیت یا تغییر سال مالی نباشند

۷. مدل آزمون فرضیه‌های تحقیق و تعریف متغیرها

۱.۸. مدل‌های رگرسیونی تحقیق

مدل آزمون فرضیه اول تحقیق:

¹⁷ Habib & Bhuiyan

¹⁸ Basuony, et al.

$$ARL_{it} = \beta_0 + \beta_1 APB_{it} + \beta_2 BOARDSIZE_{it} + \beta_3 AC\_IND_{it} + \beta_4 AC\_FIN_{it} + \beta_5 BIG_{it} + \beta_6 OPINION_{it} + \beta_7 LEVERAGE_{it} + \beta_8 ROA_{it} + \beta_9 FIRMSIZE_{it} + \beta_{10} COMPLEXITY_{it} + \beta_{11} BUSYSEASON_{it} + \varepsilon_{it}$$

در جهت پاسخگویی به سؤال اول تحقیق، این فرضیه بیان شد که بین مشغله شرکای حسابداری و تأخیر در گزارش حسابداری رابطه معنی‌داری وجود دارد. جهت آزمون این فرضیه از مدل اول پژوهش استفاده می‌شود. در این مدل جهت اثبات فرضیه اول از معنی‌داری ضریب β_2 در سطح خطای پنج درصد بهره گرفته خواهد شد.

مدل آزمون فرضیه دوم تحقیق:

$$FRQ_{it} = \beta_0 + \beta_1 APB_{it} + \beta_2 APB_{it} \times ARL_{it} + \beta_3 ARL_{it} + \beta_4 BOARDSIZE_{it} + \beta_5 AC\_IND_{it} + \beta_6 AC\_FIN_{it} + \beta_7 BIG_{it} + \beta_8 OPINION_{it} + \beta_9 LEVERAGE_{it} + \beta_{10} ROA_{it} + \beta_{11} FIRMSIZE_{it} + \beta_{12} COMPLEXITY_{it} + \beta_{13} BUSYSEASON_{it} + \varepsilon_{it}$$

در جهت پاسخگویی به سؤال دوم تحقیق، این فرضیه بیان شد تأخیر در گزارش حسابداری رابطه بین مشغله شرکای حسابداری و کیفیت گزارش‌گری مالی را تعدیل می‌کند. جهت آزمون این فرضیه از مدل دوم پژوهش استفاده می‌شود. در این مدل جهت اثبات فرضیه دوم از معنی‌داری ضریب β_2 در سطح خطای پنج درصد بهره گرفته خواهد شد.

۲.۸. تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق

متغیرهای وابسته:

متغیر وابسته فرضیه اول:

تأخیر در گزارش حسابرس (ARL): عبارت است از لگاریتم تعداد روزهای بین انتهای سال مالی و تاریخ ارائه گزارش حسابداری شرکت i در سال t .

متغیر وابسته فرضیه دوم:

کیفیت گزارش‌گری مالی (FRQ): بدین منظور از کیفیت اقلام تعهدی بهره گرفته خواهد شد. ابتدا بایستی برای تعیین مدیریت سود تعهدی (اقلام تعهدی اختیاری) از مدل تعدیل شده عملکردی جونز^{۱۹} استفاده می‌شود. این مدل توسط کوتاری^{۲۰} و همکاران (۲۰۰۵) ارائه شد. در این مدل، ابتدا کل اقلام تعهدی^{۲۱} (TAC) هر دوره به شرح رابطه زیر محاسبه می‌گردد. برای محاسبه اقلام تعهدی هر سال خالص جریان وجه نقد ناشی از فعالیت‌های عملیاتی (CFO) از سود خالص (NI) کسر می‌گردد:

$$\text{رابطه (۱)} \quad TAC_{it} = NI_{it} - CFO_{it}$$

سپس با استفاده از مدل تعدیل شده عملکردی جونز اقدام به برآورد اقلام تعهدی غیر اختیاری^{۲۲} آن دوره (NDAC_{*i,t*}) می‌گردد.

$$\text{مدل (۲)} \quad \frac{TAC_{it}}{TA_{i,t-1}} = a \left(\frac{1}{TA_{i,t-1}} \right) + b \left(\frac{\Delta REV_{it}}{TA_{i,t-1}} \right) + c \left(\frac{PPE_{it}}{TA_{i,t-1}} \right) + b \left(\frac{ROA_{it}}{TA_{i,t-1}} \right) + \varepsilon_{it}$$

در مدل فوق:

TA_{*i,t-1*}: مجموع دارایی‌های اول دوره،

¹⁹ Performance-Matching Jones Model

²⁰ Kothari, et al.

²¹ Total Accruals

²² Non-Discretionary Accruals

$\Delta REV_{i,t}$: تغییرات درآمد منهای تغییرات حساب‌های دریافتی،

$PPE_{i,t}$: ناخالص اموال ماشین آلات و تجهیزات،

$ROA_{i,t}$: نرخ بازده دارایی‌ها

a, b, c, d نیز ضرایب مدل طبق رابطه هستند.

برای برآورد ضرایب مدل تعدیل شده جونز از مدل فوق استفاده می‌شود که با استفاده از روش حداقل مربعات معمولی برای هر صنعت و هر سال تخمین زده می‌شود. در انتها میزان اقلام تعهدی اختیاری ($DAC_{i,t}$) از تفاوت مجموع اقلام تعهدی هر سال با اقلام تعهدی غیر اختیاری برآورد شده بر مبنای مدل تعدیل شده جونز^{۳۳} به شرح رابطه زیر محاسبه می‌شود:

$$DAC_{it} = TAC_{it} - NDAC_{it} \quad \text{رابطه (۲)}$$

در رابطه بالا:

$DAC_{i,t}$: اقلام تعهدی اختیاری شرکت i در سال مالی t . $TAC_{i,t}$: کل اقلام تعهدی شرکت i در سال مالی t .

$NDAC_{i,t}$: اقلام تعهدی غیر اختیاری شرکت i در سال مالی t . کیفیت اقلام تعهدی از قدرمطلق باقی مانده مدل فوق محاسبه می‌شود.

متغیر مستقل:

مشغله شرکای حسابرسی (APB): عبارت است از مجموع لگاریتم ارزش دفتری دارایی‌های صاحبکاران فهرست شده طرف قرارداد حسابرسی در هر صنعت.

متغیر تعدیل کننده:

در فرضیه دوم پژوهش متغیر تعدیل کننده تاخیر در گزارش حسابرسی (ARL) که تعریف دقیق آن در بخش متغیرهای وابسته تشریح شده است. این متغیر در فرضیه اول دارای نقش وابسته و در فرضیه دوم دارای نقش تعدیل کننده می‌باشد.

متغیرهای کنترلی:

اندازه هیات مدیره (BOARDSIZE): این متغیر، نشان دهنده تعداد اعضای هیات مدیره شرکت i در سال t می‌باشد.

استقلال کمیته حسابرسی (AC_IND): درصد استقلال اعضای کمیته حسابرسی شرکت i در سال t

تخصص مالی کمیته حسابرسی (AC_FIN): درصد اعضای دارای تخصص مالی و حسابرسی در کمیته حسابرسی به کل اعضای کمیته حسابرسی شرکت i در سال t

شهرت حسابرسی (BIG): یک متغیر مجازی است اگر حسابرسی طرف قرارداد شرکت سازمان حسابرسی باشد مقدار آن یک در غیر این صورت مقدار آن صفر در نظر گرفته می‌شود.

اظهاری نظر حسابرسی (OPINION): یک متغیر مجازی است اگر حسابرسی طرف قرارداد اظهار نظر حسابرسی مقبول ارائه نموده باشد مقدار آن یک در غیر این صورت مقدار آن صفر در نظر گرفته می‌شود.

LEVERAGE: عبارت است از اهرم مالی یعنی نسبت ارزش دفتری بدهی های بلندمدت به ارزش دفتری کل دارایی های شرکت t در سال t ; (جهت کنترل اهرم مالی یا به عبارتی توان بازپرداخت بدهی ها)

ROA: بازده دارایی ها شرکت t در سال t که عبارت است از نسبت سود خالص قبل از بهره و مالیات به کل دارایی ها (جهت کنترل عملکرد شرکت ها);

FIRMSIZE: لگاریتم طبیعی ارزش دفتری کل دارایی ها شرکت t در سال t ; (به منظور کنترل اثر اندازه شرکت ها)

COMPLEXITY: پیچیدگی عملیات شرکت t در سال t که عبارت است از حاصل جمع موجودی کالا و حساب های دریافتی به ارزش دفتری کل دارایی ها شرکت t در سال t ;

BUSYSEASON: متغیر مجازی که برابر با یک است اگر در پایان سال مالی، حسابرس سازمان حسابرسی باشد مقدار آن یک و در غیر این صورت مقدار آن صفر در نظر گرفته می شود (جهت کنترل شهرت حسابرس).

۹. روش ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده ها:

در تجزیه و تحلیل داده ها از دو مبحث آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده می شود. آماره های توصیفی در این پژوهش شامل میانگین، شاخص پراکندگی انحراف معیار، حداقل و حداکثر می باشند. در آمار استنباطی از طریق رگرسیون چند متغیره با داده های پانل و روش حداقل مربعات معمولی (OLS) به آزمون فرضیه های تحقیق پرداخته شده است. در آمار استنباطی جهت انتخاب بین دو روش مدل رگرسیونی تلفیقی و مدل رگرسیونی ثابت (داده های پانل) از آزمون F لیمر (چاو) استفاده می شود. چنانچه روش داده های پانل انتخاب گردد، جهت انتخاب میان روش های اثر ثابت و اثرهای تصادفی از آزمون هاسمن استفاده می گردد. سپس با تعیین نوع داده ها به بررسی صحت فرضیه های زیربنایی مدل های رگرسیونی چندگانه تحقیق از جمله عدم خودهمبستگی، نرمال بودن و همسانی واریانس باقی مانده ها پرداخته می شود. عملیات طبقه بندی داده ها توسط نرم افزار Excel و آزمون فرضیه ها توسط نرم افزار آماری R انجام می شود.

جهت تعیین معنی دار بودن مدل رگرسیونی از آماره F فیشر استفاده می شود. اگر آماره F فیشر محاسبه شده بزرگتر از آماره F فیشر جدول باشد، فرضیه H_0 مبنی بر صفر بودن تمامی ضرایب متغیرها رد می شود، در نتیجه با ضریب اطمینان ۹۵ درصد کل مدل معنی دار خواهد بود. برای بررسی معنی دار بودن ضرایب متغیرهای مستقل در هر مدل از آماره t استیوننت در سطح اطمینان ۹۵ درصد استفاده شده است. آماره t محاسبه شده با t جدول که با درجه آزادی $N-k$ در سطح اطمینان ۹۵ درصد محاسبه شده، مقایسه می شود، چنانچه قدر مطلق محاسبه شده از جدول بزرگتر باشد، ضریب مورد نظر معنی دار خواهد بود که دلالت بر وجود ارتباط بین متغیر مستقل و متغیر وابسته دارد. همچنین در هر دو آزمون از مقدار احتمال نیز می توان جهت تصمیم گیری استفاده نمود. اگر مقدار احتمال بزرگتر مساوی $0/05$ باشد فرضیه صفر تأیید و اگر مقدار آن کوچکتر از $0/05$ باشد فرضیه صفر رد می شود.

۱۰. تجزیه و تحلیل داده ها

۱۰.۱. آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

آمار توصیفی تنظیم و طبقه بندی داده ها، نمایش ترسیمی، و محاسبه مقادیری از قبیل نما، میانگین، میانه و ... می باشد که حاکی از مشخصات یکایک اعضای جامعه مورد بحث است. در جدول زیر اطلاعات مربوط به شاخص های مرکزی (میانگین، میانه، بیشینه و کمینه) و پراکندگی داده ها (انحراف معیار، چولگی و کشیدگی) ارائه شده است.

جدول ۱ آمار توصیفی متغیرها

متغیر	تاخیر در گزارش حسابرس	کیفیت گزارشگری مالی	مشغله شرکای حسابرسی	اندازه هیات مدیره	استقلال کمیته حسابرسی	تخصصی مالی کمیته

²⁴ Ordinary Least Squares

۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

مؤسسه تحقیقاتی و آموزشی مدیریت صنعتی

چالش ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

0.095318	0.630495	13.91667	0.254863	0.011795	1.279811	میانگین
0.082890	0.617683	13.77614	0.007146	-0.003618	0.249327	میانه
0.626784	4.002704	19.72257	1.000000	0.668039	9.461468	ماکسیمم
-1.063252	0.108494	8.899731	0.000000	-0.639670	0.000000	مینیمم
0.144483	0.254922	1.491004	0.103289	0.099630	1.220560	انحراف معیار
-0.521407	3.453534	0.787053	0.221981	1.556170	1.670596	چولگی
10.05390	37.08688	4.856106	2.458213	14.85789	4.878010	کشیدگی
952	952	952	952	952	952	تعداد مشاهدات

متغیر	شهرت حسابرس	اظهار نظر حسابرس	اهرم مالی	بازده داراییها	اندازه شرکت	پیچیدگی عملیات
میانگین	20.25333	0.234286	0.235232	1.362176	0.120952	44.39977
میانه	18.50000	0.000000	0.216748	1.236474	0.000000	12.25305
ماکسیمم	52.00000	1.000000	0.730425	6.138485	1.000000	859.4925
مینیمم	2.000000	0.000000	0.000000	0.164266	0.000000	-65.80506
انحراف معیار	10.40123	0.423753	0.135106	0.666593	0.326227	98.76169
چولگی	0.481976	1.254696	0.813043	2.109409	2.324933	3.060652
کشیدگی	2.612678	2.574263	3.589288	10.35148	6.405311	17.31671
تعداد مشاهدات	1670	1670	1670	1670	1670	1670

جدول ۲ نتایج تخمین مدل اول تحقیق

متغیر	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	0.249519	0.414638	0.601774	0.5475
تاخیر در گزارشگری مالی	0.015632	0.012533	3.247311	0.0127
اندازه هیات مدیره	0.004080	0.001117	3.652615	0.0003
استقلال کمیته حسابرسی	0.008939	0.002655	3.367085	0.0008
تخصیص مالی کمیته حسابرسی	0.013691	0.003916	3.495739	0.0005
شهرت حسابرسی	0.019986	0.024020	0.832041	0.4057
اظهار نظر حسابرس	0.006147	0.002288	2.687089	0.0074

۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

پژوهش‌های نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCIH-conf.ir

0.7438	0.326910	0.003797	0.001241	اهرم مالی
0.0125	2.503376	0.000631	0.001579	بازده دارایی ها
0.9348	-0.081890	0.001069	-8.76E-05	اندازه شرکت
0.0030	2.979777	1.41E-06	4.20E-06	پیچیدگی عملیات
0.776461				ضریب تعیین تعدیل شده
2.029045				دوربین- واتسون
0.000000				احتمال (آماره F)

برای منظور آزمون فرضیه اول پژوهش از نتایج تخمین مدل تحقیق ارائه شده در جدول ۲ بهره گرفته شده است. مقدار احتمال (یا سطح معنی داری) F برابر ۰,۰۰۰ بوده و چون این مقدار کمتر از ۰,۰۵ است، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می شود، یعنی مدل معنی دار است. مقدار آماره دوربین- واتسون ۲,۰۲۹ می باشد که این مقدار، عدم وجود خود همبستگی خطاها (مرتبه اول) را نشان می دهد. نتایج نشان می دهد که مشغله شرکای حسابرسی بر تأخیر بر گزارشگری مالی تأثیر معنادار دارد که با توجه به سطح معنی داری برابر ۰/۰۱۲۷ بوده که کمتر از ۵ درصد بوده، معنی دار می باشد. با توجه به موارد فوق، فرضیه اول تحقیق تأیید می شود

جدول ۲ نتایج تخمین مدل دوم تحقیق

متغیر	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	0.433191	0.516109	0.839341	0.4016
کیفیت گزارشگری مالی	0.000831	0.001667	4.498541	0.0183
اندازه هیات مدیره	0.002082	0.000707	5.946206	0.0033
استقلال کمیته حسابرسی	-0.005577	0.003099	-3.799487	0.0324
تخصص مالی کمیته حسابرسی	0.002483	0.001109	2.238670	0.0255
شهرت حسابرسی	0.008117	0.002613	3.106225	0.0020
اظهار نظر حسابرسی	0.014761	0.003914	3.771095	0.0002
اهرم مالی	0.024005	0.032673	0.734693	0.4628
بازده دارایی ها	0.005555	0.002173	2.557004	0.0108
اندازه شرکت	0.001627	0.003876	0.419805	0.6748
پیچیدگی عملیات	0.001883	0.000628	2.996735	0.0028
	-0.000199	0.001055	-0.188455	0.8506
	5.06E-06	1.40E-06	3.621905	0.0003
ضریب تعیین تعدیل شده	0.742335			
دوربین- واتسون	2.012649			

0.000000	احتمال (آماره F)
----------	------------------

برای منظور آزمون فرضیه دوم پژوهش از نتایج تخمین مدل تحقیق ارائه شده در جدول ۲ بهره گرفته شده است. مقدار احتمال (یا سطح معنی داری) F برابر 0.000000 بوده و چون این مقدار کمتر از 0.05 است، فرض صفر در سطح اطمینان 95% رد می شود، یعنی مدل معنی دار است. مقدار آماره دوربین-واتسون 2.012 می باشد که این مقدار، عدم وجود خود همبستگی خطاها (مرتبه اول) را نشان می دهد. نتایج نشان می دهد که مشغله شرکای حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی تاثیر معنادار دارد که با توجه به سطح معنی داری برابر 0.0183 بوده که کمتر از 5% درصد بوده، معنی دار می باشد. با توجه به موارد فوق، فرضیه دوم تحقیق تایید می شود

۱۱. نتیجه گیری و پیشنهادات

آزمون فرضیه اول

فرضیه ۱: بین مشغله شرکای حسابرسی و تأخیر در گزارش حسابرسی رابطه معنی داری وجود دارد.

ضریب متغیر تأخیر در گزارش حسابرسی برابر 0.015632 بوده که نشان دهنده رابطه مثبت آن با مشغله شرکای حسابرسی می باشد. که با توجه به سطح معنی داری 0.0127 که کمتر از 5% درصد بوده، معنی دار می باشد. با توجه به موارد فوق، فرضیه اول تحقیق تایید می شود. یعنی با مشغله شرکای حسابرسی، تأخیر در گزارش حسابرسی افزایش می یابد. این نتیجه با یافته های نیرام و همکاران (۲۰۲۰) مطابقت دارد.

آزمون فرضیه دوم

فرضیه ۲: تأخیر در گزارش حسابرسی رابطه بین مشغله شرکای حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی را تعدیل می کند.

ضریب متغیر کیفیت گزارشگری مالی منفی بوده که نشان می دهد تأخیر در گزارشگری مالی کیفیت گزارشگری مالی حسابرسی را با مشغله کار حسابرسی رابطه منفی دارد. با توجه به موارد فوق، فرضیه دوم تحقیق تایید می شود. این نتیجه با یافته های نیرام و همکاران (۲۰۲۰) مطابقت دارد.

منابع

۱. ابریشمی موحد، محمد مهدی، شیخ، محمد جواد. و خدامرادی، سعید. (۱۳۹۲). بررسی عوامل مؤثر بر تأخیر گزارشگری مالی میان دوره ای (مطالعه تجربی): بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش های تجربی حسابداری. ۷۱-۸۸، (۱۰)۳.
۲. اعتمادی، حسین. و بارمحمدی، اکرم. (۱۳۸۲). بررسی عوامل مؤثر بر گزارشگری میان دوره ای به موقع در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، ۱۹ (۲) (پیاپی ۳۸): ۸۷-۹۹.
۳. حبیب زاده، علی. (۱۳۹۹). تاثیر حسابرسی داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی با تاکید بر نقش کمیته حسابرسی، چشم انداز حسابداری و مدیریت، ۳ (۲۸)، ۲۶-۴۰.
۴. کاشانی پور، محمد؛ فخاری، حسن. و حمزه علی مراد، علی. (۱۳۸۵). سودمندی اقلام صورت های مالی در پیش بینی زمان لازم برای حسابرسی. بررسی های حسابداری و حسابرسی، ۴۴، ۱۰۳-۸۵.
۵. مرادی، مهدی. و پورحسینی، سیدمهدی. (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین برخی ویژگی های مالی و غیر مالی و مدت زمان اجرا و تکمیل عملیات حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. تحقیقات حسابداری، (۱)، ۱۶۸-۱۸۵.
۶. موسوی شیرینی، محمود، قدردان، احسان، حسینی، حاجرالسادات. (۱۳۹۸). نقش چرخش حسابرسان داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی، دانش حسابرسی، ۱۹ (۷۴): ۱۰۶-۷۷.
۷. مهدوی، غلامحسین و جمالیان پور، مظفر. (۱۳۸۹). بررسی عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش های حسابداری مالی، ۶، ۱۰۸-۸۹.

1. Abbott, L., Parker, S., & Peters, G. (2012). Internal audit assistance and external audit timeliness. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 3, 3–20.
2. Abernathy, J., Barnes, M., Stefaniak, C., & Weisbarth, A. (2017). An international perspective on audit report lag: A synthesis of the literature and opportunities for future research. *International Journal of Auditing*, 21, 100–127.
3. Adzrin, R., & Ahmad, R. (2003). Audit Delay and Timeliness of Corporate Reporting Malaysian Evidence. University of Technology, Malaysian.
4. Ahsan, H., & Borhan, U.B. (2011). Audit firm industry specialization and the audit report lag. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 20, 32–44.
5. Basuony, M.A.K., Mohamed, E.K.A. Hussain M.M. & Marie, O.K. (2016) . Board characteristics, ownership structure and audit report lag in the Middle East. *Int. J. Corporate Governance*, 7(2), 180-205.
6. Blankley, A., Hurtt, D., & MacGregor, J. (2014). The relationship between audit report lags and future restatements. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 33, 27–57.
7. Center For Audit Quality. (2014). CAQ approach to audit quality indicators. <http://www.theqaq.org/docs/reports-and-publications/caq-approach-to-auditqualityindicators-april-2014.pdf?sfvrsn=2>.
8. Clatworthy, M. A., & Peel, M. J. (2016). The timeliness of UK private company financial reporting: Regulatory and economic influences. *The British Accounting Review*, 48, 297–315.
9. Clinch, G., Stokes, D., & Zhu, T. (2012). Audit quality and information asymmetry between traders. *Accounting and Finance*, 50, 743–765.
10. DeFond, M., & Zhang, J. (2014). A review of archival auditing research. *Journal of Accounting and Economics*, 58, 275–326.
11. Dogan, M., Coskun, E., & Celik, O. (2007). Is Timing of Financial Reporting Related to Firm Performance? An Examination on Ise Listed Company. *international Research Journal of Finance and Economic*, 12, 220-223.
12. Financial Accounting Standards Board. (1980). Statement of financial accounting concepts No.2: Qualitative characteristics of accounting information. Stamford, Connecticut, USA.
13. Goodwin, J., & Wu, D. (2016). What is the relationship between audit partner busyness and audit quality? *Contemporary Accounting Research*, 33, 341–377.
14. Gul, F., Ma, S., & Lai, K. (2017). Busy auditors, partner-client tenure, and audit quality: Evidence from an emerging market. *Journal of International Accounting Research*, 16, 83–105.
15. Habib, A. , & Bhuiyan, M. B. U. (2016). Problem directors on the audit committee and financial reporting quality. *Accounting and Business Research*, 46, 121-144.
16. Habib, A., Hasan, M. M., & Al-Hadi, A. (2018). Money laundering and audit fees. *Accounting and Business Research*, 48, 427–459.
17. Haslin, J.(2006). The Determinations of Audit Reporting Lag :Evidence from Bursa Malaysia. Faculty of Accountancy ,UITM.
18. Hussin, W., Bamahros, H., & Shukeri, S. (2018). Lead engagement partner workload, partner-client tenure and audit report lag: Evidence from Malaysia. *Managerial Auditing Journal*, 33, 246–266.
19. Ibadin, I. M., Izedonmi, F., & Ibadin, P. O. (2012). The association between selected corporate governance attributes, company attributes and timeliness of financial reporting in Nigeria. *Research Journal of Finance and Accounting*, 3(9), 137- 144.
20. International Accounting Standards Board. (2018). Conceptual Framework for financial reporting. London, UK.
21. International Auditing and Assurance Standards Board. (2014). A framework for audit quality: Key elements that create an environment for audit quality. [https:// www.ifac.org/publications-resources/framework-audit-quality-key-elementscreate-environment-audit-quality](https://www.ifac.org/publications-resources/framework-audit-quality-key-elementscreate-environment-audit-quality).
22. Lai, K., Sasmita, A., Gul, F., Foo, Y., & Hutchinson, M. (2018). Busy auditors, ethical behavior, and discretionary accruals quality in Malaysia. *Journal of Business Ethics*, 150, 1187–1198.
23. Leventis, S., Weetman, P., & Caramanis, C. (2005). Determinants of Audit Report Lag: Some Evidence from the Athens Stock Exchange. *International Journal of Auditing*, 9(1),45-58.
24. Margaret, H. Christ, Adi Masli, Nathan Y. Sharp & David A. Wood. (2015). Rotational internal audit programs and financial reporting quality: Do compensating controls help?. *Accounting, Organizations and Society*, 44(C), 37–59.
25. Nizam Ud Din , Xinsheng Cheng , Bashir Ahmad , Muhammad Fayyaz Sheikh , Olawoyin Gregory Adedigba , Yang Zhao & Shama Nazneen (2020): Gender diversity in the audit committee and the efficiency of internal control and financial reporting quality, *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, DOI: 10.1080/1331677X.2020.1820357
26. Piot, C. (2008). Determinants of the Audit Report Lag of French Listed Companies. *Comptabilité Contrôle Audit* , 14 (2), 43-73.
27. Public Company Accounting Oversight Board. (2015). PCAOB adopts rules requiring disclosure of the engagement partner and other accounting firms participating in an audit. Washington DC, Washington, USA.

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCIi-conf.ir

28. Reynolds, J., & Francis, J. (2000). Does size matter? The influence of large clients on office-level auditor reporting decisions. *Journal of Accounting and Economics*, 30, 375–400.
29. Singh, H., Sultana, N., Islam, A., & Singh, A. (2022). Busy auditors, financial reporting timeliness and quality. *The British Accounting Review*, 54(3), 1-25. Doi:10.1016/j.bar.2022.101080
30. Sundgren, S., & Svanstrom, T. (2014). Auditor-in-charge characteristics and going-concern reporting. *Contemporary Accounting Research*, 31, 531–550.
31. Tadros, E. (2021). Firms scramble as corporate auditor numbers plummet. In *Australian financial review*. Sydney, Australia: 05 May 2021.
32. Tanyi, P., Raghunandan, K., & Barua, A. (2010). Audit report lags after voluntary and involuntary auditor changes. *Accounting Horizons*, 24, 671–688.